

УДК 338.432

ACTUAL ISSUES OF THE AGRICULTURAL INDUSTRY IN UKRAINE**АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ****Mitskevych N.V. / Міцкевич Н.В.***c.e.s., as.prof. / к.е.н., доц.***Yakovlieva M.O. / Яковлева М.О.***master's degree / магістр**Petro Mohyla Black Sea National University,**Mykolayiv, 68 Desantnykiv Street 10, 54003**Чорноморський національний університет імені Петра Могили,**Миколаїв, 68 Десантників 10, 54003*

Анотація. У статті досліджено актуальні проблеми сільськогосподарської галузі України. Проведено загальний аналіз посівних площ сільськогосподарських культур, визначено їх структуру, наведено показники врожайності. Визначено основні причини зменшення врожайності за останній період, проаналізовано основні фінансові показники діяльності підприємств галузі, досліджено динаміку валової доданої вартості сільського господарства в економіці країни.

Ключові слова: фермерське господарство, інвестиції, фінансові показники діяльності сільськогосподарської галузі.

Вступ.

Сільське господарство завжди було перспективною і розвиненою галуззю України. Однак, за останні роки галузь зазнала збитків, кількість фермерських господарств знизилась на 9% у 2017 р. порівняно з 2013 р. [2]. Для підтримки аграрного сектора Кабінет Міністрів України схвалив програми за ключовими напрямками у рамках Державного бюджету на 2018 рік. Загальна сума підтримки - 6,3 млрд гривень проти 5,5 млрд грн в 2017 р. Пріоритети – розвиток тваринництва, фермерського і кооперативного руху, підтримка садівництва та виробництва української сільгосптехніки [1].

Сьогодні є актуальним проведення постійних досліджень та спостережень за станом сільськогосподарської галузі України для своєчасного виявлення та вирішення наявних загроз.

Основний текст.

Зміцнюючи економіку країни, продовольчу базу країни, збільшуючи кількість робочих місць, аграрний сектор України суттєво сприяє розвитку зовнішньоекономічних зв'язків. Проте, маючи такі переваги, сільськогосподарська діяльність залишається ризиковою, адже на результати діяльності впливають непередбачувані кліматичні, природні, біологічні, людські та інші фактори.

За даними Державної служби статистики України [3], сільське господарство України станом на 1 січня 2017 р. забезпечує приблизно 13% валової доданої вартості (236 003 млн грн), кількість зайнятих має тенденцію до зниження, проте ця цифра коливається в межах 3 млн. чоловік, використовується основних засобів вартістю понад 100 млрд грн. У 2017 р. функціонувало 56,1 тисяч суб'єктів господарювання, що використовували 28,2 млн га сільськогосподарських угідь, з них - 19,3 млн га засіяли

сільськогосподарські підприємства. Вироблена в сільському господарстві 1 гривня продукції дозволяє отримувати більше 12 гривень продукції в інших галузях.

Слід додати, що за останні 5 років капітальні інвестиції у сільське господарство збільшилися приблизно з 11568 млн грн до 30155 млн грн, а прями іноземні інвестиції скоротилися з 680,4 млн дол до 617,0 млн дол.

У статті досліджено посівні площі та структуру фермерських господарств за 2014-2017 рр. (табл.1.)

Таблиця 1

Перелік посівних площ сільськогосподарських культур у 2014 – 2017 рр.

Рік	Сільськогосподарські культури (загалом), тис га	У тому числі культури, тис га			
		Зернові	Технічні	Овочеві, баштанні, коренеплоди і т.д.	Кормові
2014	27239,1	14800,8	8437,4	1899,7	2101,2
2015	26901,8	14738,4	8350,3	1822,9	1990,2
2016	27026,0	14401,2	8851,8	1841,1	1931,9
2017	27585,2	14623,6	9259,1	1844,4	1858,1

Джерело: розроблено на основі даних Державної служби статистики [3]

З таблиці видно, що посівні площі за вказаний період зростають невеликими темпами, також досить незначного впливу зазнає структура посівних площ різними культурами. Слід зазначити, що посів зернових має тенденцію до зменшення, а технічні культури починають займати більшу частку до загальної площі посіву сільськогосподарських культур (рис.1).

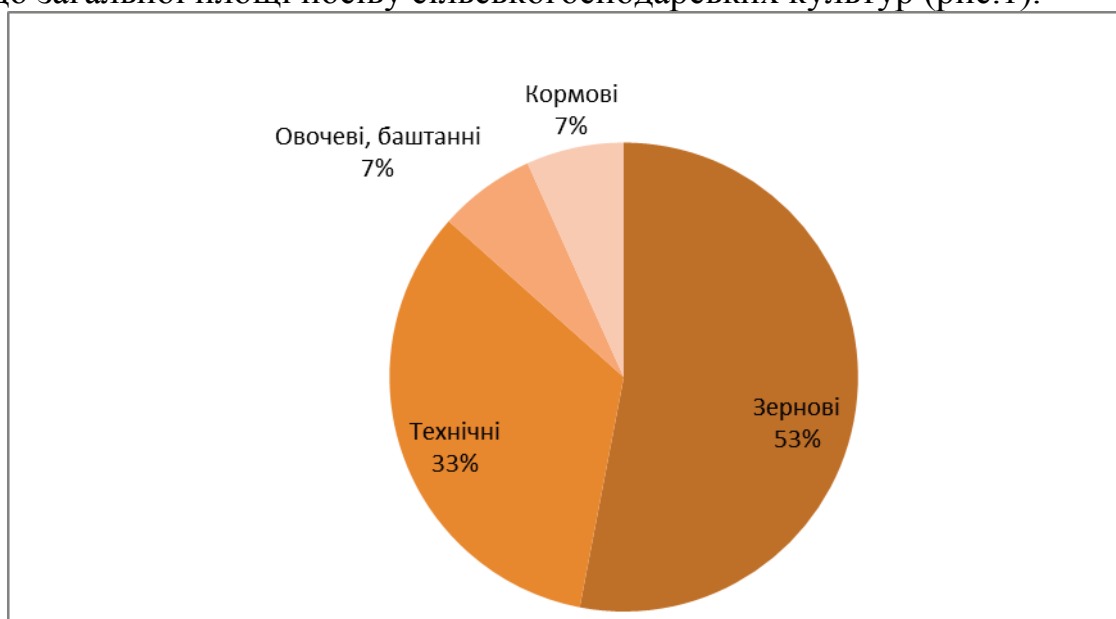

Рис. 1. Структура посівних площ України у 2017 р.

Джерело: [3]

Отже, основну частину площ (53%) засівають зерновими культурами, технічними культурами - 33%, які поступово займають все більшу частку

площ. Овочеві, баштанні, коренеплоди, кормові культури вирощують у значно меншій кількості, проте засіяні ними площі збільшуються.

Протягом 2014-2017 рр. відбуваються зміни площ, урожайності, виробництва основних сільськогосподарських культур (табл.2).

Таблиця 2

Дані площ, урожайності та виробництва основних культур за 2014-2017 рр

Рік	Культури					
	Зернові, зерно-бобові	Овочеві	Олійні	Кормові	Картопля	Соняшник
Площа, з якої зібрано урожай, тис. га						
2014	14627,3	463,8	1584,3	216,6	1342,8	1076,4
2015	14640,9	447,1	1568,5	214,4	1291,0	1040,0
2016	14337,1	447,1	1693,6	208,4	1311,6	1247,3
2017	14560,3	446,3	1826,5	288,4	1323,2	1255,7
Урожайність, ц з 1га						
2014	43,7	207,8	20,4	322,9	176,4	19,4
2015	41,1	206,1	21,0	288,6	161,4	21,6
2016	46,1	210,5	22,5	300,7	165,8	22,4
2017	42,5	207,9	20,6	297,7	167,8	20,2
Виробництво культур, тис т						
2014	63859,3	9637,5	16334,2	6995,2	23693,4	10133,8
2015	60125,8	9214,0	16916,5	6187,5	20839,3	11181,1
2016	66088,0	9414,5	19192,4	6276,9	21750,3	13626,9
2017	61916,7	9286,3	18411,4	6147,9	22208,2	12235,5

Джерело: розроблено на основі даних Державної служби статистики [3]

З таблиці 2 видно, що у період з 2014р. по 2017р. кількість площі, з якої зібрано врожай має тенденцію до зниження (крім олійних, кормових культур та соняшника), що пов'язано зі зменшення посівних площ (табл. 1) в країні, також необхідно зазначити, що певна частка площ залишається незібраною. Наприклад, у 2014 році зерновими культурами було засіяно 14800,8 тис. га, а зібрано - з 14627,3 тис. га, тобто 173,5 тис га (або 1,2%) залишилися незібраними, подібна ситуація спостерігається з іншими культурами, проте частка незібраних площ з часом зменшується, і вже у 2017 році ця різниця скоротилась та склала 63,29 тис га, тобто 0,43%.

Важливо відзначити те, що 2016 рік був більш успішним, порівняно з попередніми роками за показниками врожайності та валового збору сільськогосподарських культур, незважаючи на те, що засіяні площі не збільшились. Аналіз показав, що у 2015 році негативно вплинула засуха на півдні України, в деяких регіонах підземними водами було затоплено поля та пошкоджено ґрунт. На позитивну ситуацію у 2016 році вплинуло застосування

більш ефективних засобів захисту рослин, покращено систему поливу, кліматичні умови були більш сприятливими.

У 2017 - 2018 рр. спостерігались різкі перепади температур, недостатній сніговий покрив, що захищає рослини у разі зниження температури та допомагає зберігати тепло.

Урожайність та виробництво сільськогосподарських культур значно вплинуло на фінансові результати фермерських господарств (табл. 3.).

З вище наведеної таблиці можна зробити висновок, що загалом фінансовий стан сільськогосподарської галузі є позитивним. Фінансовий результат не є збитковим, більшість підприємств є прибутковими і їх кількість збільшується, а чисельність збиткових підприємств зменшується з 21,4% у 2013 р. до 11,1% у 2016 р. Рентабельність діяльності також має позитивний ефект і в порівнянні з 2015 р. зростає на 21,2% у 2016 р. За даними Держстату найбільш рентабельними залишаються зернові культури та соняшник [3].

Таблиця 3

Основні фінансові показники діяльності підприємств галузі сільського господарства, 2013-2016 рр.

Показник	2013	2014	2015	2016
Чистий прибуток (збиток), млн.грн	26728,4	14925,7	21413,4	102279,0
Господарства, що одержали чистий прибуток				
у відсотках до загальної кількості	78,6	80,3	84,7	88,9
фінансовий результат, млн.грн	33570,1	26186,6	51668,0	127360,1
Господарства, що одержали чистий збиток				
у відсотках до загальної кількості	21,4	19,7	15,3	11,1
фінансовий результат, млн.грн	6841,7	11260,9	30254,6	25081,1
Рівень рентабельності всієї діяльності, %	16,3	8,3	9,3	30,5
Рівень рентабельності операційної діяльності, %	22,8	11,7	21,4	43,1
Кількість найманих працівників, тис. осіб	621,8	579,8	528,9	491,4

Джерело: розроблено на основі даних Державної служби статистики [3]

Фінансові результати в галузі сільського господарства є досить мінливими

через виникнення різноманітних некерованих ризиків та впливових чинників, яких не зазнає жодна інша галузь.

Тому, у зв'язку з великою кількістю неминучих та непередбачуваних ризиків (природні, біологічні, кліматичні умови), які призвели до низької врожайності, збитків, банкрутства і ряду інших наслідків багато підприємств припинили свою діяльність.

Станом на 1 листопада 2017 року зареєстровано 45 898 активних сільськогосподарських підприємств, що на 3,7% менше, ніж на аналогічну дату 2016 року. Згідно з інформацією аналітичного департаменту Української аграрної конфедерації (УАК) за рік в Україні припинили роботу 1 784 сільгоспідприємства, а за останні чотири роки їх кількість скоротилася більш ніж на 5,2% (2525 одиниць). Наприклад, в Одеській області припинило свою діяльність 441 (9,3%) сільськогосподарських підприємств, у Закарпатській – 227, проте Миколаївська область зберегла позитивну динаміку, відкрилося 138 нових підприємств, що є найкращим показником в Україні, далі йдуть Черкаська – 46, Київська – 42 одиниці [4].

Як зазначено вище, певна кількість підприємств сільськогосподарської галузі несе збитки та припиняє свою діяльність, тому останнім часом існує думка, що частка і роль сільського господарства в економіці країни поступово зменшується.

В статті проаналізовано динаміку зростання валової доданої вартості (ВДВ) сільського господарства в економіці України за 2013-2016 рр. (табл 4.).

Таблиця 4

Динаміка валової доданої вартості сільського господарства в економіці України за 2013-2016рр.

Рік	ВДВ України, млн грн	ВДВ с/г галузі, млн грн	ВДВ України, %	ВДВ с/г галузі, %
2013	1262157	113245	100	9,0
2014	1336364	132354	100	9,9
2015	1382719	161145	100	11,7
2016	1681372	236003	100	14,0

Джерело: розроблено на основі даних Державної служби статистики [3]

З отриманих даних видно, що частка валової доданої вартості сільського господарства до його загального обсягу ВДВ в країні у 2016 році збільшилася в 2,1 рази порівняно з 2013 роком. Питома вага досліджуваного виду діяльності також має позитивну тенденцію.

Висновки.

Отже, галузь сільського господарства була і залишається однією з пріоритетних в Україні. Однак, фінансові результати сільськогосподарських підприємств є змінними та мінливими через значну кількість ризиків, які важко передбачити. Основними напрямками вирішення проблем сільськогосподарської галузі в умовах інтеграції України до світового економічного простору є

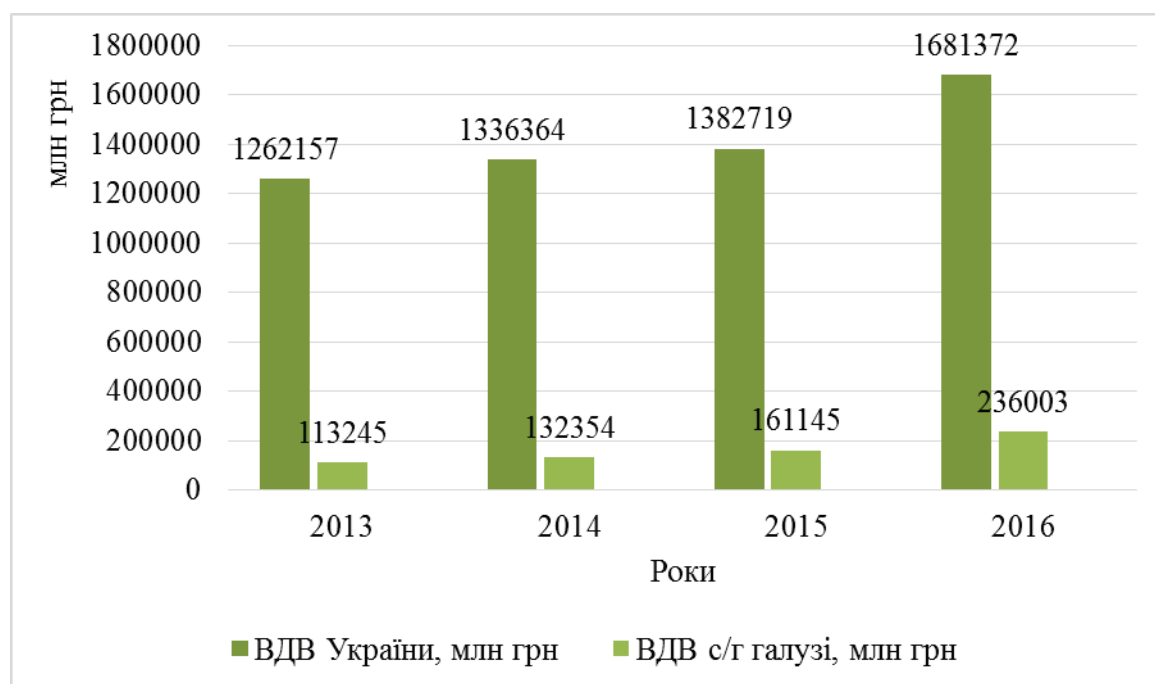

Рис 2. Динаміка валової доданої вартості сільського господарства в економіці України за 2013-2016 рр.

Джерело: [3]

удосконалення механізму надання державної підтримки, визначення пріоритетів розвитку з урахуванням зональних особливостей, забезпечення розвитку інфраструктури ринку сільгосппродукції, інноваційно-інвестиційне зміцнення матеріально-технічної бази галузі.

Литература

1. Офіційний сайт AgroPortal [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://agroportal.ua>.
2. Офіційний сайт АПК-Інформ [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.apk-inform.com>.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Офіційний сайт української аграрної конфедерації [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://agroconf.org/>
5. Росола У.В. Сучасний стан ринку сільськогосподарської продукції / Росола У.В. // Науковий вісник Мукачівського державного університету. – 2017. – №2. – С. 46–51.

References:

1. Official site of AgroPortal [Electronic resource] - Resource access mode: <http://agroportal.ua>.
2. Official site of APK-Inform [Electronic resource] - Resource access regime: <https://www.apk-inform.com>.
3. Official site of the State Statistics Service [Electronic resource] - Mode of access to the resource: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. Official site of the Ukrainian Agrarian Confederation [Electronic resource] - Resource

access regime: <http://agroconf.org/>

5.Rosola U.V. The current state of the agricultural market / Rosola U.V. // Scientific Bulletin of the Mukachevo State University. - 2017 - №2. - P. 46-51.

Abstract. *The article deals with the actual problems of the agricultural sector of Ukraine. A general analysis of crop area of agricultural crops was carried out, their structure was determined, yield indicators were given. The main reasons for the decrease of yield during the last period are determined, the main financial indicators of the enterprises of the industry are analyzed, the dynamics of gross added value of agriculture in the economy of the country is analyzed.*

Key words: *farm, investment, financial performance of the agricultural sector.*

Стаття відправлена: 25.09.2018 г.

© Міцкевич Н.В.